

บทที่ 10

อังกฤษกับสันติภาพที่ล่มสลาย ค.ศ. 1937-1939

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของแชมเบอร์เลนอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก เนื่องจากสันติภาพของโลกกำลังถูกทำลาย การรุกรานของค่ายเบอร์ลิน-โรม-โตเกียว (Berlin-Rome-Tokyo) กำลังรุนแรงมากขึ้น สันนิบาตชาติล้มเหลวในจุดมุ่งหมายที่จะรักษาสันติภาพ ป้องกันสงครามและปกป้องประเทศอ่อนแอจากการรุกราน ในสถานการณ์เช่นนี้ นโยบายประนีประนอมผ่อนปรน (appeasement) ของแชมเบอร์เลนที่เน้นการเจรจาและไกล่เกลี่ย ซึ่งแชมเบอร์เลนมีความเชื่อมั่นอย่างสูงว่าเป็นนโยบายที่ถูกต้อง และจะประสบผลสำเร็จในที่สุด นั่นคือ การดำรงไว้ซึ่งสันติภาพที่ถาวร

เพราะเหตุใดแชมเบอร์เลนถึงได้เชื่อมั่นในนโยบายรักษาสันติภาพ โดยการประนีประนอมและเจรจาดกกับประเทศผู้เผด็จการ อาจจะมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ในทัศนะของนักธุรกิจที่คิดว่า การทำข้อตกลงกับคู่ต่อสู้ด้วยสมมติฐานของการให้เกียรติกัน การเจรจาดรองกันอย่างสันติเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่โชคร้ายที่มาตรฐานของคู่ต่อสู้เป็นอันธพาล หลอกหลวง ชู่เชิงดู และหักหลัง อย่างไรก็ตามนโยบายผ่อนปรนทำให้อังกฤษมีเวลาในการเตรียมกำลังรบ โดยเฉพาะกำลังทางอากาศ จนกระทั่งถึงเดือนมีนาคม ค.ศ.1939 แชมเบอร์เลนยังคงยืนยันกรานที่จะให้มีการเจรจาดกกับฮิตเลอร์ ซึ่งเขามั่นใจว่าจะเป็นการป้องกันไม่ให้สงครามเกิดขึ้น

การดำเนินการของนโยบายผ่อนปรน

นโยบายผ่อนปรนของแชมเบอร์เลน ได้รับความสนับสนุนจากประชาชนและผู้นำหนังสือพิมพ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งตระหนักว่าฐานะของประเทศอังกฤษอ่อนแอ อังกฤษยังไม่พร้อมที่จะทำสงครามในช่วงนี้ กลุ่มฝ่ายขวาซึ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ ในสังคมอังกฤษ สนับสนุนนโยบายผ่อนปรน เพราะเชื่อว่าจะเป็นการสร้างมิตรภาพกับฮิตเลอร์และมุสโสลินี ซึ่งจะเป็นการช่วยสังคมในการต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ เนื่องจากฮิตเลอร์เป็นศัตรูกับลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะ

เป็นหนทางที่จะทำให้จักรวรรดิอังกฤษปลอดภัย นโยบายผ่อนปรนเป็นนโยบายส่วนตัวของแชมเบอร์เลนที่เขาดำเนินการเองด้วยความเห็นร่วมกันกับบุคคลในคณะรัฐมนตรีของเขาเพียงไม่กี่คนเท่านั้น เช่น ลอร์ด แชลีเฟก เซอร์ จอห์น ซิมอน และ เซอร์ แชมวอล สอร์ โดยที่แชมเบอร์เลนไม่ได้ขอคำปรึกษาจากข้าราชการในกระทรวงการต่างประเทศเลย เขากลับไปมีความเชื่อมั่นใน เซอร์ โฮเรช วิลสัน (Sir Horace Wilson) ข้าราชการที่ขาดประสบการณ์ทางด้านกิจการต่างประเทศ ที่ไม่มีอุดมการณ์ของตัวเอง และพร้อมที่จะเปลี่ยนแนวความคิดไปตามความต้องการของแชมเบอร์เลนได้ตลอดเวลา ในเดือนมีนาคม ค.ศ.1937 ได้มีการนัดหมายที่สำคัญของทูตอังกฤษในกรุงเบอร์ลิน กับเซอร์ เนวิล เฮนเดอร์สัน (Sir Neville Henderson) ซึ่งเชื่อมั่นในนโยบายผ่อนปรน เป็นที่น่าสังเกตว่ามหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่สองชาติ คือ สหรัฐอเมริกาและรัสเซียไม่ได้มีบทบาทอะไรมาก เพราะทั้งสองชาติไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การสันนิบาตชาติ และยิ่งกว่านั้น แชมเบอร์เลนโดยส่วนตัวไม่ชอบประธานาธิบดี แฟรงกลิน ดี รูสเวลท์ (Franklin D. Roosevelt) ของสหรัฐอเมริกา เพราะนโยบายนิวดีล (New Deal) ซึ่งกระเดียดไปทางลัทธิสังคมนิยม ในขณะที่รัสเซียนั้น แชมเบอร์เลนยังมีความรู้สึกข้องใจในหลักการของลัทธิคอมมิวนิสต์

การปลดแอนโทนี อีเดน

บุคคลที่จะเป็นอุปสรรคสำคัญในนโยบายผ่อนปรนของแชมเบอร์เลน คือ ตัวของรัฐมนตรีต่างประเทศ แอนโทนี อีเดน (Anthony Eden) ซึ่งไม่เห็นด้วยอย่างมากกับนโยบายเอาใจประเทศอักษะ และเขายังไม่เห็นด้วยกับความจำเป็นที่จะต้องรับรองอำนาจของอิตาลีในอภิสสึเนีย อีเดนไม่เห็นด้วยกับแชมเบอร์เลนที่มีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะประนีประนอมกับมุสโสลินี เนื่องจากมุสโสลินีได้ทำลายข้อตกลงที่จะไม่รุกราน (Non-Intervention Agreement) ที่ให้อิตาลีถอนทหารอาสาสมัครที่เข้าไปช่วยนายพลฟรังโกทำสงครามกับกลุ่มสาธารณรัฐในสเปน การประชุมคณะรัฐมนตรีในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1937 อีเดนถูกบังคับให้ลาออก รัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่ คือ ลอร์ด ฮาลีเฟก ซึ่งเป็นบุคคลที่สนับสนุนนโยบายของแชมเบอร์เลน เดือน เมษายน ค.ศ. 1937 แชมเบอร์เลนยังคง

ยืนยันในข้อตกลงแองโกล-อิตาลี (Anglo-Italian Agreement) ที่พยายามให้เกิดความร่วมมือกันของสองมหาอำนาจในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และทำข้อตกลงที่จะถอนทหารอาสาสมัครออกจากสเปน เมื่อสงครามสิ้นสุดลง

เยอรมันเข้ายึดออสเตรียในเดือน มีนาคม ค.ศ. 1938

เดือนมีนาคม ค.ศ.1938 นายกรัฐมนตรีชุสนิ๊ก (Schuschnigg) ของออสเตรียถูกฮิตเลอร์บังคับให้ยอมรับพรกนาซีออสเตรีย และตั้งคนของพรรคนาซีเข้าดำรงตำแหน่งที่สำคัญๆ ตามมาด้วยการปลด ชุสนิ๊ก ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และตั้งบุคคลที่นิยมพรรคนาซี คือ ไฮอินควาท (Seyss Irquart) มาทำหน้าที่นายกรัฐมนตรีแทน อินควาทได้ทำความตกลงกับฮิตเลอร์ไว้ก่อนหน้านี้นี้ และได้ขอร้องให้เยอรมันส่งกองทหารเข้าไปช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เนื่องจากฝ่ายคอมมิวนิสต์กำลังก่อความวุ่นวาย เยอรมันจึงเข้าผนวกออสเตรียในวันที่ 11 มีนาคม ค.ศ.1938 อีก 2 วันต่อมา ออสเตรียประกาศเป็นมณฑลหนึ่งของเยอรมัน การเข้าทำลายสาธารณรัฐออสเตรียอย่างหืดมโหด ทำให้แซมเบอร์เลนตกตะลึง แต่ก็ไม่ได้ทำให้เขาเปลี่ยนใจจากนโยบายประนีประนอม

หลังจากเยอรมันผนวกออสเตรียได้ประมาณ 1 สัปดาห์ รัสเซียส่งบันทึกไปถึงรัฐบาลสหรัฐ อังกฤษ ฝรั่งเศส เจริญให้ส่งผู้แทนมาร่วมปรึกษาหาวิธีดำเนินงานร่วมกันเพื่อต่อต้านผู้รุกราน รัฐบาลอังกฤษปฏิเสธ เยอรมันจึงได้ออสเตรียโดยไม่มีมหาอำนาจใดขัดขวาง

ฮิตเลอร์และปัญหาเช็กโกสโลวาเกีย

สำหรับฮิตเลอร์เป้าหมายที่สำคัญกว่าออสเตรีย ก็คือ เช็กโกสโลวาเกีย เป็นรัฐที่ตั้งขึ้นใน ค.ศ.1919 ในอดีตเคยมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งของจักรวรรดิ ออสเตรีย-ฮังการี เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในยุโรปตอนกลาง มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสในรูปของข้อตกลงอนุภาคี (Little Entente) และมีสัมพันธที่ใกล้ชิดกับรัสเซีย ในแคว้น สูเดเตน (Sudeten) มีชาวเยอรมันอาศัยอยู่ถึง 3 ล้านคน ที่ทำให้ฮิตเลอร์ถือเอาเป็นข้ออ้างที่จะบุกรุกเช็กโกสโลวาเกีย

ต่อกรณีของเช็กโกสโลวาเกียที่กำลังได้รับแรงกดดันจากฮิตเลอร์ทำให้แชมเบอร์เลนคาดหวังว่าฝรั่งเศสในฐานะที่มีข้อตกลงอนุภาคีกับเช็กโก น่าจะได้เข้ามามีส่วนช่วยปกป้องเช็กโกจากเยอรมัน และกลางเดือน กันยายน ค.ศ. 1938 เมื่อแรงกดดันจากเยอรมันรุนแรงมากขึ้น แต่ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลฝรั่งเศสจะดำเนินการเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ ทำให้แชมเบอร์เลนต้องเจรจาขอพบปะฮิตเลอร์เป็นการส่วนตัว

ข้อตกลงที่เบิซเตสกาเดน และโกเคสเบิร์ก

วันที่ 15 กันยายน แชมเบอร์เลนพบกับฮิตเลอร์ที่ เบิซเตสกาเดน (Berchtesgaden) เจรจากันอยู่ถึง 3 ชั่วโมง ฮิตเลอร์แสดงอย่างชัดเจนว่า ไม่มีอะไรที่จะหยุดยั้งเขาได้จนกว่าเยอรมันจะได้ในสิ่งที่ต้องการ ฮิตเลอร์ต้องการแคว้นสุเดเตน ซึ่งหมายถึงเช็กโกสโลวาเกียจะถูกแบ่งแยก และสูญเสียที่มั่นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ สำหรับแชมเบอร์เลนต้องการสันติภาพเพียงอย่างเดียว จึงพร้อมทำตามข้อเสนอของฮิตเลอร์ ฝรั่งเศสปฏิบัติตามอังกฤษ เช็กโกสโลวาเกียได้รับแรงกดดันมากต่อการจำต้องยอมรับการที่ประเทศของเขาจะถูกแยกเป็นส่วนๆ และต้องยกเลิกความสัมพันธ์กับรัสเซีย ชาวเช็กต่างตระหนักว่าถ้าเขาปฏิเสธเขาจะถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยวกับการบุกรุกของเยอรมัน ภายใต้แรงกดดันนี้ประธานาธิบดีเบนเนส (Benes) จำต้องยอมจำนน

วันที่ 22 กันยายน แชมเบอร์เลนพบกับฮิตเลอร์เป็นครั้งที่ 2 ที่โกเคสเบิร์ก (Godesberg) แชมเบอร์เลนพบว่าฮิตเลอร์ได้เพิ่มข้อเรียกร้อง คือ การใช้กำลังทหารเข้ายึดครองดินแดนที่มีชาวเยอรมันอาศัยอยู่ แชมเบอร์เลนโกรธมากและประท้วงฮิตเลอร์ว่าเป็นผู้ละเมิดข้อตกลงและอังกฤษยื่นคำขาดว่าจะไม่ยอมให้มีการเรียกร้องดินแดนใดๆ เพิ่มเติมอีก

การประชุมที่มิวนิค

หลังจากที่แชมเบอร์เลนกลับจากโกเคสเบิร์ก คณะรัฐมนตรีของเขาไม่เห็นด้วยกับคำขาดที่แชมเบอร์เลนยื่นต่อฮิตเลอร์ ฝรั่งเศสและเช็กโกสโลวาเกียก็เช่นเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันฮิตเลอร์ได้ขู่เชิญเช็กโกสโลวาเกียอย่างรุนแรง มีผลให้ฝรั่งเศสระดมพล อังกฤษเองก็

คิดว่าคงจะต้องเข้าสู่สงครามภายใน 2-3 วันนี้แน่นอน ในประเทศอังกฤษเองประชาชนเตรียมพร้อมป้องกันภัยจากสงคราม เช่น มีการอพยพผู้หญิงและเด็ก ขุดสนามเพลาะ มีการแจกหน้ากากกันแก๊สพิษ เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วเย็นวันที่ 27 กันยายน แคมเบอร์เลนได้รับคำตอบจากข้อความที่เขาส่งไปให้ ฮิตเลอร์ โดยเซอร์ โยเรช วิลสัน เป็นคำเชิญจากฮิตเลอร์ที่เชิญแคมเบอร์เลนมาเพื่อเจรจาตกลงกัน การประชุมมีขึ้นที่กรุงมิวนิค ฝรั่งเศส และอิตาลีได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมด้วย ข่าวการได้รับเชิญไปมิวนิคได้รับการป่าวประกาศต่อสภาผู้แทนราษฎร

ที่กรุงมิวนิค แคมเบอร์เลน และรัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศสดาลาลิโอ ตกลงยกแคว้นชูเตเดนให้กับเยอรมัน และคำประกันอธิปไตยดินแดนส่วนที่เหลือของเช็กโกสโลวาเกีย ฮิตเลอร์ได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่เรียกร้องดินแดนอื่นใดในยุโรปอีก และจะใช้การเจรจาอย่างสันติเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในอนาคต แคมเบอร์เลนเดินทางกลับกรุงลอนดอนด้วยการอ้างถึงข้อตกลงระหว่างตัวเขากับฮิตเลอร์ว่า เป็น “สันติสุขในยุคของเรา” (peace for our time)

ทั้งๆ ที่เป็นชัยชนะของฮิตเลอร์ แต่แคมเบอร์เลนและรัฐบาลของเขาได้กล่าวปกป้องข้อตกลงที่มิวนิคด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นมาตรการที่หลีกเลี่ยงสงคราม แต่ที่สภาผู้แทนราษฎรหัวหน้าพรรคแรงงาน นายแอตลี ปรณามว่าเป็นความน่าละอายอย่างแสนสาหัสในขณะที่วินสตัน เชอร์ชิล ก็กล่าวเตือนว่า เป็นข้อตกลงที่น่าละอายขัดกับหลักของสิทธิและเสรีภาพที่ชาวอังกฤษยึดถือมาตลอด ตั้งแต่ ค.ศ.1939 ความเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงที่มิวนิคเริ่มเปลี่ยนไป คนเริ่มตระหนักถึงความสูญเสียของเช็กโก และสิ่งที่แคมเบอร์เลนเชื่อเกี่ยวกับ “สันติสุขในยุคของเรา” นั้นก็ไม่จริง เพราะสงครามคงต้องเกิด เป็นได้แต่เพียงเลื่อนออกไปอีกระยะหนึ่งทำให้อังกฤษต้องเริ่มสะสมกำลังรบ ขยายกำลังรบทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

เช็กโกสโลวาเกียถูกบุก เดือนมีนาคม ค.ศ.1939

วันที่ 15 มีนาคม ค.ศ.1939 ฮิตเลอร์เคลื่อนทัพเข้าบุกเช็กโก ส่วนที่เหลือคือ โบฮีเมีย (Bohemia) มอราเวีย (Moravia) ในขณะที่สโลวาเกีย (Slovakia) และรูเธเนีย (Ruthenia) กลาย

เป็นรัฐบาลหุ่นภายใต้อิทธิพลของเยอรมัน ถึงตอนนี้แซมเบอร์เลนตระหนักแล้วว่า นโยบายผ่อนปรนใช้ไม่ได้ผล อังกฤษจะต้องเปลี่ยนนโยบายอย่างเลี่ยงไม่ได้

อังกฤษและโปแลนด์

หลังจากยึดเช็กโกสโลวาเกียได้เพียงสัปดาห์เดียว ฮิตเลอร์หันไปหาโปแลนด์ ฮิตเลอร์เรียกร้องเสรีนครดานซิก แซมเบอร์เลนในขณะนั้นเปลี่ยนนโยบายโดยปฏิเสธการข่มขู่ทุกรูปแบบ และประกาศในปลายเดือนมีนาคมว่า รัฐบาลอังกฤษจะให้ความช่วยเหลือทุกประการเพื่อรักษาเอกราชของโปแลนด์ แต่สายไปเสียแล้ว แซมเบอร์เลนไม่สามารถทำให้ฮิตเลอร์เกรงกลัว และไม่อาจหยุดยั้งแผนการทำสงครามของฮิตเลอร์ได้ ฮิตเลอร์เตรียมพร้อมที่จะโจมตีโปแลนด์ โดยล้มเลิกข้อตกลงกับประธานาธิบดีรูสเวลต์ในสนธิสัญญาไม่รุกรานซึ่งกันและกัน เพิกถอนข้อตกลงทางนาวิระหว่างอังกฤษกับเยอรมัน ค.ศ.1935 และเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1939 ศึกกำลังทางทหารร่วมกับอิตาลีอย่างแน่นแฟ้น

การเจรจาระหว่างอังกฤษ-ฝรั่งเศสเพื่อเป็นมิตรกับรัสเซีย

ความพยายามที่จะช่วยเหลือประเทศในแถบยุโรปตะวันออก ทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสพยายามเจรจาเพื่อขอความช่วยเหลือ และความร่วมมือจากรัสเซีย ทั้ง 2 ฝ่าย เจรจากันอยู่นาน โดยที่รัสเซียไม่ค่อยจะยินดีเป็นมิตรกับฝ่ายตะวันตกเท่าไรนัก เพราะในอดีตประเทศตะวันตกไม่ค่อยให้ความสำคัญกับรัสเซีย การทำข้อตกลงที่มิวนิคที่รัสเซียก็ไม่ได้รับเชิญให้ไปร่วมประชุมด้วย รัสเซียจึงไม่ไว้ใจประเทศตะวันตกที่ต้องการเป็นพันธมิตรทางทหารกับรัสเซียเพียงเพื่อยับยั้งฮิตเลอร์ไม่ให้ปฏิบัติการต่อโปแลนด์ ในขณะที่ประเทศตะวันตกกำลังเจรจากับรัสเซียอยู่ ฮิตเลอร์ก็เปิดการเจรจาด้วยเช่นกัน เพราะฮิตเลอร์ไม่ต้องการเผชิญศึกสองด้านในกรณีที่ต้องทำสงคราม สตาลินพร้อมที่จะทำข้อตกลงกับฮิตเลอร์เพื่อรักษาสถานภาพที่มั่นคงของรัสเซียยิ่งขึ้น วันที่ 23 สิงหาคม สนธิสัญญาอูรูสโซ-เยอรมัน (Russo-German Treaty) ได้รับการลงนาม เป็นสัญญาไม่รุกรานซึ่งกันและกันเป็นเวลา 10 ปี และมีข้อตกลงว่าประเทศคู่สัญญาจะวางตัวเป็นกลางถ้าเกิดสงครามกับประเทศที่สาม ยังต่อท้ายด้วยข้อตกลงเกี่ยวกับการแบ่งผลประโยชน์กันในยุโรปตะวันออก โดยเฉพาะดินแดน

โปแลนด์ ถ้าโปแลนด์ถูกแบ่งแยก เยอรมันจะได้โปแลนด์ภาคตะวันตก รัสเซียได้ภาคตะวันออก รัสเซียยังได้อิทธิพลในดินแดนแถบทะเลบอลติก และได้แคว้นเบสซาราเบียคืนจากโรมาเนีย ซึ่งรัสเซียสูญเสียไปตอนหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

การเจรจาครั้งสุดท้าย

สัปดาห์สุดท้ายของเดือนสิงหาคม หลังจากที่ฮิตเลอร์สร้างความเข้าใจกับรัสเซียสำเร็จ ฮิตเลอร์เตรียมพร้อมที่จะโจมตีโปแลนด์ในวันที่ 26 สิงหาคม แต่ทำทีที่แข็งขันที่จะต่อสู้ของโปแลนด์เองรวมทั้ง ฝรั่งเศส อังกฤษที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือโปแลนด์ ทำให้เกิดการเจรจาทกลงกันในวินาห์สุดท้าย แคมเบอร์เลนและดาลาคีเออร์ยืนยันต่อฮิตเลอร์ว่า ทั้งสองจะสนับสนุนพันธสัญญาที่มีต่อโปแลนด์อย่างเต็มที่ ซึ่งทำให้ฮิตเลอร์ลังเลใจ ฮิตเลอร์ยื่นข้อเสนอให้อังกฤษยุติการเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาโปแลนด์ โดยสัญญาจะให้คำคำประกันต่ออนาคตของดินแดนที่เป็นจักรวรรดิของอังกฤษ ในช่วงระหว่างวันที่ 28 - 31 สิงหาคม ยังมีความพยายามที่จะเจรจาประนีประนอม ด้วยความคาดหวังว่าจะสามารถตกลงกันได้ ในปัญหาระหว่างเยอรมันและโปแลนด์ แต่ความหวังเริ่มริบหรี่เมื่อฮิตเลอร์เลือกทางที่จะปฏิบัติต่อโปแลนด์เหมือนที่ปฏิบัติต่อเชกโกสโลวาเกีย ซึ่งหมายถึงว่าฮิตเลอร์ไม่หวังที่จะทำสงคราม เข้าตรูวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1939 เยอรมันบุกโปแลนด์ อังกฤษประกาศสงครามต่อเยอรมันในวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1939

สงครามโลกครั้งที่สองระเบิด

สงครามโลกครั้งที่สองเริ่มเมื่อฮิตเลอร์เข้ารุกรานโปแลนด์ ฮิตเลอร์ใช้ปฏิบัติการแบบสายฟ้าแลบ ที่ระเบิดแบบบุพรมไปทั่วเมืองสำคัญทางยุทธศาสตร์ และฐานปฏิบัติการของกองทัพอากาศโปแลนด์ และเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของโปแลนด์ วันที่ 5 กันยายน โปแลนด์ภาคตะวันตกก็ตกเป็นของเยอรมัน หลังจากนั้นรัสเซียเข้าบุกโปแลนด์ภาคตะวันออก และประเทศแถบทะเลบอลติก ได้แก่ เอสโตเนีย แลตเวีย ลิทัวเนีย จากนั้นบุกฟินแลนด์

สำหรับการรบทางทะเล เยอรมันใช้เรือดำน้ำจมเรือรบและเรือพาณิชย์ของอังกฤษ ได้หลายลำ แต่เอาชนะอังกฤษไม่ได้ หลังจากนั้นเยอรมันเข้ายึดเดนมาร์ก นอร์เวย์ โดยยึด

นครหลวงของนอร์เวย์ คือ กรุงออสโลได้โดยได้รับความร่วมมือ จากชาวนอร์เวย์ที่ทรยศ ต่อชาติ ซึ่งถือว่าเป็นการคาดการณ์ที่ผิดพลาดของแชมเบอร์เลนที่เคยเชื่อว่าเยอรมันไม่มีทาง เอาชนะนอร์เวย์ได้ ทำให้ชาวอังกฤษโดยทั่วไปไม่พอใจในตัวแชมเบอร์เลน วันที่ 7 พฤษภาคม สภาผู้แทนราษฎรได้เรียกประชุมพิเศษเพื่อชำระสะสางกรณีนอร์เวย์ แชมเบอร์เลนถูกสมาชิกสภาโจมตีอย่างรุนแรง ในที่สุด เซอร์เบิร์ต มอริสัน สมาชิกคนสำคัญของพรรค แรงงานก็เสนอมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล แม้แต่ลอยด์ จอร์จ อดีตนายกรัฐมนตรีผู้เคยสนับสนุน รัฐบาลก็ร่วมโจมตีแชมเบอร์เลนด้วย เกิดความแตกแยกในคณะรัฐบาลอย่างรุนแรง ปัญหา นี้ยังไม่ทันหมดไปก็ปรากฏข่าวร้ายเข้ามาอีก ในวันที่ 10 พฤษภาคม เยอรมันบุกเบลเยียม ฮอลแลนด์ และลักเซมเบิร์ก มีผลให้เกิดการเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีฝรั่งเศส¹ เนื่องจากไม่สามารถช่วยเหลือนอร์เวย์และเดนมาร์กได้

แนวหลัง

วันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1940 พระเจ้าจอร์จที่ 6 ทรงตระหนักว่าประเทศชาติกำลัง ต้องการบุคคลที่เข้มแข็งเด็ดขาดเข้ามาบริหารประเทศ ทรงขอร้องให้วินสตัน เชอร์ชิล จัดตั้ง รัฐบาลแห่งชาติขึ้นเป็นรัฐบาลผสมจาก 3 พรรคการเมือง เชอร์ชิลตั้งคณะรัฐมนตรีสงคราม (War Cabinet) ขึ้นประกอบด้วยสมาชิก 5 ท่าน ตัวเชอร์ชิลเองดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมหาด- ไทย ลอร์ด ฮาลิแฟก (Lord Halifax) เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ แชมเบอร์เลนเป็นประธาน สภากองมนตรี คลีเมนต์ แอตลี (Clement Attlee)² เป็นรัฐมนตรีกระทรวงมูราชธา (Lord Privy Seal) และเป็นตัวแทนของผู้นำในสภาผู้แทนราษฎร แอนโทนี อีเดน ว่าการกระทรวง กลาโหม อาเธอร์ กรีนวูด (Arthur Greenwood) จากพรรคแรงงานดูแลทางด้านกาารฟื้นฟู บูรณะประเทศหลังสงคราม เออเนสท์ เบวิน (Ernest Bevin) เป็นรัฐมนตรีแรงงาน ลอร์ด บี-

---

¹ Paul Reynand เข้ามารับตำแหน่งต่อจากคาลาดิเอ

² หัวหน้าพรรคแรงงานคนใหม่ที่เข้ารับตำแหน่งหัวหน้าพรรคแทนนายแรมเซอร์ แม็คโดนัลด์ ที่ลาออก เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1935

เวอ์บรูค (Lord Beaverbrook) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงผลิตอากาศยาน (Minister of Aircraft Production) ส่วนอดีตนายกรัฐมนตรีเนวิลส์ แชมเบอร์เลน ดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร ค.ศ.1941 มีการแต่งตั้งรัฐมนตรีเพิ่มเติม คือ เซอร์ จอห์น แอนเดอร์สัน (Sir John Anderson) แอนโทนี อีเดน มาแทนที่ แสลิแฟก โอลิเวอร์ ลิทเทิลตัน (Oliver Lyttelton) มาแทน บีเวอ์บรูค เซอร์ สแตนฟอร์ด คริปส์ (Sir Stafford Cripps) มาแทนกรีนวูด และต่อมาก็ตั้งเซอร์เบิร์ต มอร์ริสัน (Herbert Morrison) มาแทนสแตฟฟอร์ดบุคคอลลทั้งหมดนี้ จะเข้ามาร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ในช่วงสงคราม รัฐมนตรีบางคนเคยมีประสบการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 มาแล้ว ทำให้การพิจารณาแก้ไขปัญหาทำได้รวดเร็วและถูกต้อง

ในช่วงเดือนมิถุนายน ค.ศ.1940 เป็นต้นมา เซอร์ซิลเห็นความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎหมายที่ให้อำนาจรัฐบาลดำเนินการใช้คน และทรัพยากรทุกชนิดให้เหมาะกับภาวะสงคราม (An Essential Work Order) ออกมาในเดือนมีนาคม ค.ศ.1941 ให้อำนาจคณะรัฐมนตรีในการจัดวางคนเข้าทำงานในหน้าที่ที่เหมาะสม เพื่อให้รัฐบาลได้รับประโยชน์สูงสุดในช่วงสงคราม อุตสาหกรรมที่ไม่จำเป็นจะยกเลิกหรือตัดทอนลง ในฤดูร้อน ค.ศ.1941 ชายและหญิงประมาณ 8 ล้านคน ได้รับมอบหมายให้ไปทำงานในกองทัพเพื่อป้องกันประเทศชาติและในโรงงานผลิตอาวุธ ถึงกระนั้นก็ยังไม่เพียงพอเป็นที่คาดการณ์ว่าจะมีคนอีกไม่น้อยกว่า 2 ล้านคน เข้าไปทำหน้าที่ในกองทัพเพื่อขยายกองทัพให้ใหญ่ขึ้น ในขณะที่คนงานมีฝีมือ (skilled labor) จะต้องไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงงานผลิตพวกอากาศยาน รัฐบาลต้องใช้วิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างคุ้มค่าเพื่อให้มีแรงงานชาย และหญิงเข้ามาทำงานในระดับต่างๆ ของประเทศ ประชาชนทุกคนที่อายุระหว่าง 18-50 ปี จะเข้าไปทำงานรับใช้ชาติ กลุ่มคนหนุ่มที่เรียกว่า เบวินบอยส์ (Bevin Boys) เข้าทำงานในโรงงานเหมืองแร่ ทุก ๆ 9 คน ของแรงงานในอังกฤษใน ค.ศ.1944 2 คนจะไปทำงานในกองทัพ 3 คน ทำในโรงงานผลิตอาวุธที่ใช้ในสงคราม ที่เหลือกระจายไปยังหน่วยงานอื่นๆ อย่างเหมาะสม

เป็นที่น่ายินดีว่า ประชาชนทุกระดับสนับสนุนรัฐบาลด้วยดี สืบเนื่องจากการก่อความไม่สงบเกิดขึ้นน้อยมาก เนื่องจากพวกคนงานสนับสนุนสงครามอย่างเต็มที่ และผู้นำแรงงานเด่นๆ อย่างเช่น เบวิน มอร์ริสัน ได้รับอำนาจในการจัดการกับปัญหาแรงงานอย่างเต็มที่ เบวินเองเอาใจกรรมกรโดยการบังคับให้นายจ้างจัดบริการทางด้านสวัสดิการสังคม (social service) ให้อย่างพอเพียง เช่น จัดตั้งสถานเลี้ยงเด็ก (nursing schools) ให้กับลูกหลานคนงานให้เพียงพอ แม้แต่พวกคอมมิวนิสต์ก็ยังเต็มใจร่วมมือกับรัฐบาล หลังจากที่รัสเซียเข้าสู่สงคราม ในช่วงนี้ประชาชนเต็มใจยอมรับการเก็บภาษีที่สูงมาก รวมถึงภาษีรายได้ที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

เซอร์ซิล: ผู้นำรัฐบาลอังกฤษช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

นับจากวันเข้ารับตำแหน่ง เซอร์ซิลผจญกับเหตุการณ์ร้ายแรงรอบด้าน เยอรมันสามารถยึดครองยุโรปไว้ได้เกือบหมด และในวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ.1940 อิตาลีภายใต้การนำของมุสโสลินีประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร หลังจากนั้นกำลังแสนยานุภาพของเยอรมันก็ยাত্রาเข้าสู่นครปารีส ฝรั่งเศสยอมจำนนต่อเยอรมันในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1940 รัฐบาลใหม่ที่วิชี (Vichy) ของนายพลเปแตง ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเยอรมัน กำลังทหารอังกฤษต้องถอยร่นจากดันเคิร์กข้ามสู่เกาะอังกฤษ เซอร์ซิลจัดเตรียมกำลังทหารเพื่อรับมือกับกำลังทหารเยอรมันที่จะติดตามข้ามมาโจมตีอย่างทรหด รัฐบาลฝรั่งเศสเสรี มีนายพลชาร์ล เดอโกล (Charles de Gaulle) เป็นหัวหน้า ตลอดจนรัฐบาลเสรีประเทศอื่นๆ ก็ลี้ภัยเข้ามาอยู่ในอังกฤษ เช่น โปแลนด์ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ ฯลฯ ได้ร่วมมือกับอังกฤษอย่างแข็งขันเพื่อต่อต้านกับฝ่ายเยอรมัน เพราะในระยะนี้ฐานทัพที่มั่นของพันธมิตรในภาคพื้นทวีปยุโรปสูญเสียบไปหมดแล้ว คงเหลืออยู่ที่แต่เกาะอังกฤษเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่เป็นประการสุดท้าย ทำให้ในเดือนกันยายน ค.ศ.1940 เยอรมันบุกโจมตีเกาะอังกฤษ เรียกว่า สงครามชิงเกาะอังกฤษ (Battle of Britain) กองทัพอังกฤษซึ่งมีจำนวนไม่มาก แต่สามารถต่อสู้กองทัพอากาศของเยอรมันซึ่งเข้าโจมตีกรุงลอนดอน และเมืองท่าที่สำคัญของอังกฤษ

อย่างเข้มแข็งจนได้ชัยชนะ เซอร์ซิลได้แสดงบทบาทผู้นำที่กล้าหาญ ได้ให้กำลังใจนักบิน พร้อมทั้งปลอบขวัญประชาชนให้ฝืนใจกำลังกันต่อสู้จนประสบความสำเร็จ

เมื่อเยอรมันเข้ารุกรานโปแลนด์ รัสเซียก็ถือโอกาสเข้ารุกรานฟินแลนด์และทางด้าน ตะวันออกของโปแลนด์ จนกระทั่งโปแลนด์ยอมจำนน สัมพันธภาพระหว่างเยอรมัน กับรัสเซียอยู่ต่อมาไม่นานก็เกิดการไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในที่สุดเยอรมันเข้าบุกกรีซเซีย ในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ.1941 ทำให้กำลังที่จะส่งไปช่วยอิตาลีด้านอาฟริกาไม่เพียงพอ สัมพันธมิตรได้โอกาสปราบปรามฝ่ายอักษะจนราบคาบ ภายในประเทศอิตาลีเกิดการจลาจล เกิดรัฐประหารยึดอำนาจทำให้มุสโสลินีถูกบังคับให้ลาออกจากตำแหน่ง รัฐบาลใหม่ของ อิตาลียอมจำนนต่อกองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตร

กองทัพพันธมิตรเข้ายึดกรุงโรมได้ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1944 ขับไล่กองทัพ เยอรมันและออสเตรียออกไปจากทางเหนือของอิตาลี และได้ยกพลขึ้นบกที่เขตนอร์ม็องดี ทางเหนือของฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1944 พันธมิตรได้ใช้เรือต่างๆ ไม่น้อยกว่า 10,000 ลำ เครื่องบินขับไล่และทิ้งระเบิดไม่น้อยกว่า 4000 เครื่อง เข้าโจมตีโดยได้รับความช่วยเหลือจากขบวนการต่อต้านเยอรมันของฝรั่งเศส กองทัพสัมพันธมิตรเข้าปารีสได้เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1944 มีผลให้ฝรั่งเศสได้รับอิสรภาพ ค.ศ.1945 กองทัพเยอรมันถูก กองทัพรัสเซียตีกระหนาบทางด้านตะวันออก กองทัพอังกฤษและสหรัฐอเมริกาทางด้าน ตะวันตก ในที่สุดเยอรมันยอมแพ้เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ.1945

ทางด้านตะวันออกไกล ญี่ปุ่นเข้าโจมตี เพิร์ล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbour) ฐานทัพเรือ ของสหรัฐอเมริกาในหมู่เกาะฮาวายในเดือนธันวาคม ค.ศ.1941 สหรัฐอเมริกาจึงประกาศ สงครามกับญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ.1941 ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายได้ชัยชนะเข้ายึดอินโดจีน ไทย มลายู และพม่า ต่อมาญี่ปุ่นก็เริ่มถูกตีได้จากกำลังอันยิ่งใหญ่ของนายพลดักลาส แมคอาเธอร์ (Douglas MacArthur) สหรัฐฯ สามารถยึดคืนแดนในครอบครองของญี่ปุ่นกลับคืนมา ได้ ต่อมาสหรัฐฯ ได้ทิ้งระเบิดปรมาณูที่ ฮิโรชิมา (Hiroshima) และนางาซากิ (Nagasaki) ใน

วันที่ 6 และ 9 สิงหาคม ตามลำดับ มีผลให้ญี่ปุ่นยอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไขเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1945

เมื่อพันธมิตรประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ เซอร์ซิลแลงต่อสภาผู้แทนราษฎรและแจ้งต่อประชาชนมีข้อความสำคัญว่า ชัยชนะครั้งนี้มิใช่เป็นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นชัยชนะของประชาชนชาวอังกฤษทั้งประเทศ นอกจากนี้ได้ชมเชยความอดทนของประชาชน และความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกรัฐสภา และพรรคการเมือง ซึ่งเป็นผลทำให้ประเทศชาติผ่านพ้นภัยพิบัติอันใหญ่หลวงนี้ไปได้ ลงท้ายด้วยการชักชวนให้ประชาชนอังกฤษก้าวต่อไปเพื่อความรุ่งโรจน์ สันติ และความมั่นคงปลอดภัย